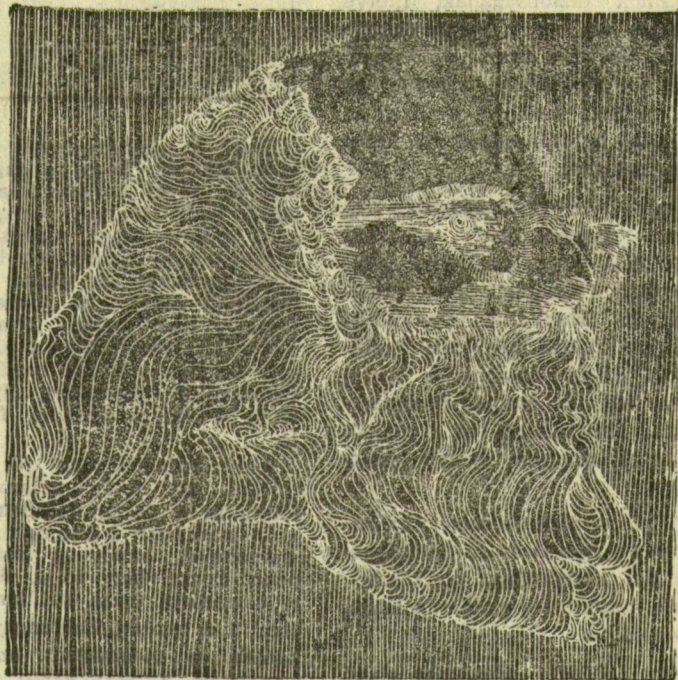


Matkó
Katalin

Fekete
és
fehér



Sz. Lukács
Imre

A 306-OS KÓRTEREM

Első nap. 1970. január 5. Ez az év is jól kezdődik. Hétfő, délelőtt 10 óra. Balagok a klinikára. Olvad, tavasz: sejtek, a hó mögött. A sebészeten dr. M.-et keresem.

— A műtőben van — szól a portás.

Le se teszem a bőröndömet, már ott áll előttem. Lábalunk a latyakban át a másik klinikára. V. adjunktust keressük. Gyors bemutatkozás, panaszok. A 306-os kórterembe utal.

Pár perc a felvételi irodán, fellépkedek a harmadik emeletre. Otágyas szoba. Hármán fekszenek, idősebb betegek, szívesek.

Fehér ágyak, fehér székek, fehér éjjeliszekrények. Orvosságos üvegek, ágytálak, újságok, savanyúság, s a kórház sajátos szaga. Hat perc alatt átvedlem beteggé. A folyosón orvosok, ápolónők, medikák, gyakorló orvosiok. Ledülök. Azt hiszem, csak erre vártak, s már jönnek, foglalkoznak velem. Méri a vérnyomásomat, hallgatják a panaszokat. Köztük egy ghanai fiatal-ember.

— A meleget vagy a hideget szereti jobban?

— Szívesebben élnék az Egyenlítőhöz közelebb.

A ghanai fiú mosolyog. Mindennap meglátogat, s igyekezetel mérí vérnyomásomat.

Kezdődik az első vizit. V. adjunktus vezetésével sorakoznak az ágyak között, hallgatják a panaszokat, vizsgáltnak. Felelgetek.

— Nem iszom, nem cigarettázom, nem kávézom, nem nőzöm.

— Na látja, ez az igazi — mondja az adjunktus.

— És ide kerül az ember — mondja egyik fiatal orvostanhallgató.

Hozzák az ebédet. Grízgaluska leves, Óvatosan kanalizom. Második fogás vagdalt hús, tökfőzelékkel. Még óvatosabban kóstol-gatom.

Délután újabb vizsgálat. B. tanár úr vezetésével. Egy-két gyors tanács, megtagogatják a májamat, s már meg is nyugszom.

— Nincs itt komolyabb baj — szól a tanár.

— Fiatalodni akarok.

Délután olvasás. Később hőmérőzés, s a folyosóról, a kórtermekből idáig hallik Kovács József, Aradszky László hangja, Koós János Napóleonja is megjelenik a klinikán. Legalábbis a táskarádiókban. Mentősök hoznak egy beteg öregasszonyt Kecskemétről. Sápadt, alig-alig mozog. Az ápolónők tanácstalanok, nincs hely, hová tegyék? Az ügyeletes orvos segít, a 303-as szobába kerül.

Alig múlt 4 óra, már esteledik. A kórteremben felgyulladnak a villanykörték.

— Az éjszaka a leghosszabb — mondják szobatársaim. Este vacsora, fürdőzés, majd kezdődik az injekciókúra. Kinek mi jár. Az ablakból Újszegedre látni. Az odesszai lakótelepen égnek a villanyok. Este van, gyógyító este. Egy nappal hosszabb, meg rövidebb is az élet.

Második nap. Még sötét az éjszaka, s a nővérek már M. bácsit mossák. Ebredezik a klinika. Jönnek a reggeliszek, megnyitják a „pis-söntést”. Takarítónő jön, aztán a nővérek. Hőmérőzés, mérlegelés. A nővér felfedezi K. bácsi — a balástyai Alkotmány Tsz nyugdíjasa — fiókjában a házi kolbászt. Elviszi a jegesbe. A folyosón már nagyüzem van. Hordják az orvosságot, a reggelit.

Gyors kis vitát csapunk a szobában, a nyereségrészesedéssről. 8,20-kor K. bácsiért jönnek, tolókocsin viszik sugárzásra. 8,40-kor találkozunk először, én és az injekciós tü. Vért vesz az osztályos orvos. Csepeg, csurog, lassacska-megtelnek a kémcsövek. 9-kor a laboratóriumban várnak.

Délelőtt közlik B. bácsival, hazamehet. Kezdődik a vizit. Máj, vese, szív, ideg, epe, szemészet, s ez mind, mind rám vár. Az első mellkasi átvilágításokon túl vagyok. Jó ízű a leves és a húsgombóc. Kezdődik a délután. Vizit, hőmérőzés, csendes beszélgetés. Kórházi történetek hangzanak, egy falusi emberről, aki Wofatoxot ivott, mert a házát ugyan a fiára hagyta, de a megtakarított 20 ezer forintját nem, s addig székálták, míg méreghez nyúlt.

Másik: Fiatalember került be.

— Nővérke, én próbareggelire jöttem.

— Tessék hozzákészülni.

— Előszedte a kést, a villát, és az asztalhoz ült.

— Hozták a próbareggelit. Co-deinos teát.

Ismét másik: Műteni akarták a fiatalasszonyt. Nagy fehér lepedőben tolták a műtő felé. Ott pár percig magára hagyták. Amikor visszament a műtő, nem látta a beteget sehol. Egy férfinagykabátot terített magára, s eliszlolt. Békéssámon határában érték utól, de műteni nem hagyta magát.

Ügyeletes a klinika. Egyre-másra hozzák a betegeket. 19,40-kor tolják az oxigénsátrat. Sz. J.-t hozzák be a mentők, zihál, nem kap levegőt. Szenved. Gyorsan segítenek rajta. Lajos bácsi („kórházi szolga és időnként hullaszállító”) liften hozza a következő beteget a sebészetről. A 304-es szoba előtt csend van.

A 306-os kórterembe új beteget kapunk. A folyosón zajlik az

élet. Este csendesebb lesz, befejeződnek a vizsgálatok, csak az ügyeletes orvosok maradnak. A nővérek felírják a gyógyszereket, kiosztják mindenkinek a napi fejadagját. Kívülről lázas látketésnek tűnik az élet, pedig minden mozdulatnak meghatározott célja van. Izgalmas, kézzel fogható a munka, az eredmény. Az örömek, a bajok leegyszerűsödnek, fehér köpeny mögé bújnak.

Úgy érzem, szeretném, ha a fiam orvos lenne.

Harmadik nap. Rutinnap. Minden megy a maga módján. Hőmérőzés, injekció, reggeli, vizsgálatok, a folyosó közepén a törzsasztal, mindig foglalt. Az orvosok ott írják a diagnózisokat, az ápolónők a javasolt gyógyszereket. D. doktornőt megszólítja egy asszony, aki most látogatába jött.

— Nem ismer meg, doktornő?

— De igen, itt feküdt a 9-es-ben.

Egy pusz! A doktornő arca megélenkült az örömtől. Ilyenkor azt mondják: ebben is van a gyógyító munka szépsége. Pillanatot az egész. Szívszorító kis öröm, ott a klinika folyosóján, betegek, ápolónők előtt. Aztán mosolyog is a doktornő, sugárzik róla az öröm. Tudom, amikor majd hazaindul, magával viszi, s este egy csendes percében újra előveszi, megidézi a kapott örömet.

Látogatási nap. Legtöbbünkhez jönnek. Aztán újra itt az este. Majd a reggel. Ez a legszebb. Minden reggel több a remény. Aki hisz önmagában, hinni akar, az könnyebben viseli betegségét. Itt mindenki gyógyulni akar. Még az is, aki néha lemondóan sóhaj, akinek az öregség egy-egy súlyosabb betegségét rakott a vállára.

Elmondogatom többször is maréknyi vicceimet, amelyek már szinte megkövesedtek. Mutatom a vidámságot. Így a legjobb. Hallgatom E. bácsi filozófiáját a vendéglátóipar helyzetéről. S vizsgálatok, vizsgálatok után. Este megjelenik P. bácsi. Felesége a 307-esben fekszik. Gyengédien kar-fogja, elsitálnak a folyosón, és leülnek a lócára. Üldögélnek, óra is eltelik ott, majd visszasétálnak, elbúcsúznak. Egy napra ennyi az öröm.

A többi nap. A napok szaladnak. Szombat már majdhogy valamennyi vizsgálaton túl vagyok. Fényképezik a koponyámat. Régebben gyanítom, hogy nincs valami rendben a „háim mögött”. Felvételek, felvételek. Amikor megszabadulok, határozottan kijelentem:

— Eddigi életemben ez a legértékesebb intézmény, ennyit még sehol sem foglalkoztak a fejemmel.

Délután 1 órakor kapom meg az „elbocsátó szép üzenetet”. Vidáman szaladok le a lépcsőkön, és búcsút intek a klinikának. A Tisza-parttól, távolabbról még visszanezdek. Senki se tekint utánam.

Gál György
Sándor

KÉP ÉS VARÁZSLAT

Ne bonyolódjunk bele az ágass-bogas kérdésbe: mi is hát a stílus? Inkább kerüljük meg kissé a szigorú fogalmi meghatározást. Balassi Bálint, Arany János, Ady Endre, József Attila mind-mind másképpen fogalmaz, mert más a szókincse, más az ismeretkin-cse, másféle társadalom fogja körül; másféle feladat vár a költőre a XVI. században és más jelenünkben, más a reformkor-szakban és megint más a szocializmus építése közepette. Mindez nemcsak mondanivalójának, hanem a mondanivaló külső megjelenésének, formájának, mondjuk ki hát végre: stílusának is különböző ábrázatot ad. Más a dallamkincse, más a ritmusa az ázsiai sztyeppék lovas, vándorló magyarjának és megint más a dallamkincse, énekes lo-hásza annak a népnek, mely va-lahol Európában öles várfalak mögött búvik meg. Más hangszí-neket és harmóniákat használ a lipcei Tamás-templom muzsi-kusa és teljesen eltűnt hangot, harmóniát, szint, dallamot — egyszóval: stílust képvisel a ro-mantikus kor embere: hiszen egyik az istennel társalog, a más-ik: régesrég kilépve a templom-hajból — az embereknek énekel. Ami áll az irodalomra és a ze-nére, áll a képzőművészetre is. Az ember látásmódja, az ábrázolás kifejező eszközei korok, társadalmi formák szerint vál-toznak.

Mi a képzőművészet stíluskor-szakai — mintegy a modern Európára vonatkoztatva — Bi-zánccal szoktuk elkezdni. En-nek a képzőművészeti stílusnak az anyaga javarészt mozaik, te-hát kövekből összerótt kép, té-mája a világi uralomra jutott egyház, mely Krisztust, az apos-tolokat, az evangélistákat is be-sorolja abba a szigorú, bizánci rangsorba, amelynek alsó létra-fokán az egyszerű hívő, legfelső fokán pedig a császár, a császár-nő és a császári rangot öltött Üd-vöztő áll. A stílus: a kirakott kő-kép merevségéből adódik.

Ezt váltja fel a trecento (az 1300-as évek, magyarán a XIV. század) emberségesebb, humánu-sabb művészete. Már festenek a falra és nem megkövült szőnye-geket raknak fel, díszként. Az ábrázolásba beszíváro-g a való élet, érzelmeivel, fájdalom-ával, megrendülésével, drámájával egyetemben. Ezeket a mestereket hívják később preraffaelitáknak, jelezve, hogy a virágzó róne-szansz előtt működtek: stílusuk még nem ragog a színek, anya-gok pogány pompájában. Inkább egyszerű, bensőséges, mint azok a naiv legendák, amelyek a kor szentjéről, az assisibéli Ferencről szólnak. Ezt a korszakot váltja fel a quattrocento és cinquecento (XV—XVI. század) beérett róne-szansz ragyogása. Központja: az ember. Még ha a szentek szár-nyaival, az apostolok palástjával,

vagy az Üdvöztő töviskoszorú-jával ruházzák is fel. Anyaga: az ember, méghozzá az a homo uni-versális, aki fölfedezi a csilla-gászat, az anatómia, a távlatlan, s ezzel együtt a klasszikus nyelv-vek csodáit (ugyanakkor nemzeti nyelveket teremt) kételkedni kezd, tehát önállóan gondolko-dik, szűknek találja a világot — tehát felfedező utakra indul. Az érett róneszansz stílusa valóságos csoda. Kompozíció, színharmó-nia, drámai erő, lebilincselő va-lóságismeret, mindez egyetlen ne-mes harmóniában egyesül.

A színek és formák valóságos túlbuzjánása már a XVI—XVII. század barokkjába vezet át ben-pünkét. A hitviták korába. Az ellenreformáció küzdelmeibe. A merész hajlatok, a szenvedélyek túltengése, a színek harsány el-lentétének stílusába; az ábrázo-lás mellett a hatás, az effektus is sokat számít. Hiszen ez nem-csak képzőművészet, hanem hit-vita is. A XVIII. század művé-szetét manierizmusnak, akade-mizmusnak és rokokónak neve-zük. Három merőben különböző fogalom: a rokokó a királyi ud-varok gálans hangulatát idézi. Az akadémizmus a régi nagy-mesterek követését tartja paran-csoló normának. A manierizmus a klasszikus festők-szobrászok modorát, vagy inkább egy-egy modorosságát kapja fel, ezt fej-leszti tovább. A XIX. század nagy romantikája ezt a meleg-házi művészetet robbantja szét. Az őszinte emberi szenvedély, a realizmus jegyében. Az impressz-ionisták ennél is tovább me-részkednek: kilépnek a műte-remből a szabadba, szobavilági-tás helyett a szikrázó napfényt választják. A róneszansz súlyos, pompásan megkonstruált képei széthullanak. Az impresszioniz-mus nem építkezni akar, hanem a pillanatot ragadni meg, a fény és a napsugárban áttízgó levegő káprázatát. A XX. század embe-re túléli az impresszionizmuson is: a tárgyak csalóka látszata alatt a szilárd, geometrikus vázat keresi (kubizmus), álló kép he-lyett a bátor mozgást (futuriz-mus), az impressziók befogadása-val szinte ellentétesen azt a ké-pet keresi, amely mint expresszió az emberből vetül ki a világra (expresszionizmus), a szétbomló képalkotás helyett a szilárd kép-építésben, konstrukcióban keresi hitvallását (konstruktivizmus). Ennek az útnak végét jelenti az absztrakció, mely a valóság tár-gyias ábrázolását teljesen elveti. popart (popularis művészet), amely bizonyos csoportelrende-zésben kirakatrendezői babérokra pályázik és az opart (optikai ha-tásokra felépített művészet), mely nem ábrázol, csak optikai fény és vonaltünetekkel — jobb szót nem találok rá — szórakoztatja a nézőt. A század egyik uralkodó stíusa: a szocialista realizmus. A valóság művészete ez anélkül, hogy a fotografikus hűséghez ta-padna. Az embert és munkáját idézi. Az építő ember bátorságá-val és optimizmusával.